

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 3

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Європейський вимір реформування публічного
управління в Україні”
м. Київ, МАУП, 24 листопада 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 10 від 28 09.16)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.;
В. І. Цибух, канд. філос. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 3: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Європейський вимір ре-
формування публічного управління в Україні”, 24 листопада 2016 р. / ред-
кол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 208 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Бортник Валентин Анатолійович, Стасюк В'ячеслав Олександрович Адміністративно-правова організація й мета державного управління.....	53
Владимирська Євгенія Юріївна, Суліма Наталія Миколаївна Публічне управління: суть, суб'єкти та види.....	57
Власюк Таміла Олександрівна Вплив інформаційного суспільства на розвиток системи публічного управління.....	60
Гапоненко Віра Анатоліївна Реалізація принципів публічного управління як умова демократизації в Україні.....	63
Головченко Валентин Васильович Конституціоналізм як досягнення світової правової культури.....	66
Григор'єва Марина Ігорівна Педагогічні умови реформування підготовки менеджерів ЗЕД в контексті європейської інтеграції системи управління освітніми процесами.....	70
Довбик Катерина Сергіївна, Філіппов Михайло Іванович Особливості діяльності підприємства на засадах ситуаційного менеджменту.....	74
Ельбрехт Ольга Михайлівна, Кобржицький Всеволод В'ячеславович Підготовка менеджерів міжнародного туризму на засадах професійно компетентнісного підходу.....	77
Єрескова Тетяна Володимирівна, Горбов Владислав Володимирович Соціальний контроль якості освітніх послуг як складова публічного управління у закладах освіти.....	81
Калініна Ліана Миколаївна Впровадження європейського досвіду публічного управління в Україні: суспільна оцінка.....	84
Кобржицький Всеволод В'ячеславович Більше практики – краща підготовка майбутнього менеджера міжнародного туризму.....	88
Коваленко Тетяна Миколаївна Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студента як фактор формування його професійних навичок та вмінь.....	92
Корінчевська Ірина Анатоліївна Публічне управління галузі охорони здоров'я в контексті економічних реформ.....	96
Костюк Тетяна Олександрівна Публічне управління: світовий досвід та можливості для України.....	99
Кривоберець Марина Миколаївна Актуальні тренди туристичної індустрії в умовах економічної глобалізації.....	102
Лопатенко Людмила Олександрівна Реформування публічного управління в транспортній сфері.....	105
Миронов Віктор Вікторович Децентралізація в системі публічного управління.....	108

СОЦІАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Потреба у визначенні та розумінні проблем управління якістю вищої освіти обумовлена формуванням нової освітньої політики України, де пріоритетним напрямком є забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави. Таким чином, виникає потреба у створенні освітніх систем і комплексів, в яких структури, процеси й ресурси гнучко і раціонально поєднуються для того, щоб на кожному етапі (ступені) досягалася певна завершеність із заданим рівнем якості, що задовольняє освітні потреби, які виникають у сучасному суспільстві в цілому, в конкретному регіоні та у кожної особистості зокрема. Чинна система публічного управління вищою освітою, що діє в українському суспільстві, не відповідає вимогам якості управління та управління якістю. Сьогодні в публічному управлінні потрібні не тільки нові фахівці з управління вищою освітою, а й соціальні технології управління якістю вищої освіти, які б залучили в дію усіх зацікавлених громадян, громадськість для розв'язання цієї нагальної проблеми [1].

Не зважаючи на певну концептуальну визначеність, в Україні публічне управління якістю вищої освіти поки що ідентифікується з державним регулюванням цього процесу шляхом розроблення та впровадження галузевих стандартів вищої освіти, якими окреслюються вимоги щодо змісту навчальних програм, термінів їх засвоєння, а також здійснюються перші спроби щодо визначення способів діагностування якості освіти. Але країни-учасники єдиного європейського освітнього простору не підтримують державного регулювання якості вищої освіти, що знову актуалізує необхідність соціального аудиту в Україні, як технології управління та незалежної оцінки якості надаваних ВНЗ освітніх послуг.

Теоретико-методичні пошуки вдосконалення механізмів соціального контролю актуалізуються та підштовхуються кардинальними змінами й трансформаціями в українському суспільстві. Дуже непростий та трагічний період 2013–2015 рр. продемонстрував відсутність в українській державі дієвих механізмів громадського та соціального контролю, в тому числі й над освітніми закладами. Наслідками цієї безконтрольності були масові мітинги та страйки студентів, повалення та звільнення ректорів і викладачів, спроби формування студентських рад як важелів впливу на керівництво ВНЗ та ін. Однак ці, безумовно необхідні та соціально вимушені дії не постають дієвими елементами соціального контролю. Вони є індикаторами ситуації, у якій не існує інших, впливовіших механізмів контролю. Відсутність або недостатня сформованість механізмів, що задовольняють потреби суспільства та спожива-

чів освітніх послуг у необхідній соціальній та фінансовій інформації, призводить до дисбалансу освітніх систем і організацій. Водночас статус та якість української освіти девальвується в очах європейських сусідів.

Поняття “соціальний контроль” тривалий час залишається не остаточно визначеним та дискусійним. У всякому разі до сьогодні в енциклопедичній і науковій літературі зустрічаються різні його тлумачення. Ми не будемо заглиблюватись у систематизацію знань щодо соціального контролю взагалі, (проте наведені поняття є для нас висхідними щодо аналізу механізмів контролю), а зосередимось на його значенні в плані забезпеченні якості освіти. Соціальний контроль постає досить складним явищем із широким спектром засобів застосування. Одним з новітніх механізмів соціального контролю, що вже добре зарекомендував себе у сфері публічного управління, є соціальний аудит [2]. На наш погляд, для забезпечення соціального контролю за якістю освітніх послуг, надаваних ВНЗ, та за їх соціальною відповідальністю, доцільно застосовувати технологію соціального аудиту. Так, наприклад, складовими елементами соціального контролю, слід вважати громадську думку й закон, які є невід’ємною частиною один одного і доповнюються вірою [3]. Основу соціального аудиту складають міжнародні та національні стандарти якості, які законодавчо закріплені та узгоджені з соціальними очікуваннями. Так само однією з функцій соціального аудиту в освітній сфері є аналіз громадської думки, а саме споживачів освітніх послуг стосовно якості освіти. Це підтверджує нашу думку про визначення аудиту як механізму соціального контролю.

У розвинутих країнах соціальний аудит в освітній сфері проводять незалежні агенції, метою яких є неупереджена перевірка якості стану досліджуваного об’єкту (освітньої установи) на відповідність стандартам якості та суспільним запитам. Незалежність є досить вагомим важелем для визнання соціального аудиту в освітній сфері як механізму соціального контролю. Адже якщо суспільство або не отримує об’єктивну інформацію про діяльність освітньої установи, або ця інформація не є достовірною і має суб’єктивний характер, — застосовуються зовсім інші засоби соціального контролю, а саме страйки та силові сценарії. Треба відзначити, що ці заходи не завжди несуть корисні зміни. Відповідно, для запобігання таких наслідків соціальний аудит повинен надавати важливу та своєчасну інформацію його замовникам (керівництвам ВНЗ або громадських організацій), які після конкретних управлінських та організаційних змін повинні відзвітувати перед споживачами за якість своєї роботи. У європейських країнах соціальні звіти після проведення соціального аудиту публікуються на сайтах ВНЗ та організацій з оцінювання й слугують дієвими засобами соціального контролю. Тобто, соціальний аудит в освітній сфері можна класифікувати як не примусовий вид соціального контролю, спрямований на підвищення якості функціонування освітніх установ на процесуальному, організаційному та системному освітніх рівнях.

Окремо слід зазначити управлінське значення соціального аудиту в освітній сфері як механізму соціального контролю. Соціальний контроль у сфері освіти як компонент публічної управлінської діяльності спрямований на забезпечення високого рівня якості надаваних освітніх послуг у вищих навчальних закладах [4]. Соціальний аудит є технологією управління організацією, діагностичні механізми якої, слугують регуляторами відносин і постають основним каналом збору соціальної інформації. Невід’ємною складовою соціального аудиту є управлінські рішення, спрямовані на подолання виявлених у процесі аудиту проблемних моментів або невідповідностей.

Якщо суспільство й споживачі не отримають достовірної інформації про якість діяльності ВНЗ, то можливе застосування соціальних санкцій, які виражаються у

негативному сприйманні освітньої установи, і як наслідок, у зниженні рейтингу ВНЗ, затребуваності його продукції та випускників, що приводить до знецінювання організації на ринку освітніх послуг. Такі механізми можливі тільки при закріпленні соціального аудиту в освітній сфері на законодавчому й соціальному рівнях аудиту, як, наприклад, у Великобританії, Німеччині, Франції.

Необхідність упровадження в український освітній простір соціального аудиту обумовлюється наступними чинниками: суспільними потребами у розвитку незалежних механізмів соціального контролю, які здатні надавати соціально значущу інформацію про якість освіти в ВНЗ; інтеграцією України в європейські та світові освітні ринки; необхідністю діагностики якості освітніх послуг для поліпшення ефективності діяльності освітніх установ; актуальністю запобігання розвитку силових сценаріїв в освітній сфері тощо [5].

Таким чином, особливої актуальності соціальний аудит набуває на управлінському рівні, тому що на основі діагностичних, соціологічних досліджень, які формуються на міжнародних стандартах якості, з'являється можливість приймати соціально прийнятні та ефективні управлінські рішення.

Джерела

1. Кремень В. Г. Актуальні проблеми філософії соціального управління / В. Г. Кремень, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія: щоквартальний наук.-практ. журнал. — Х.: НТУ “ХПІ”, 2008. — № 1. — С. 3–10.
2. Мазурик О. В. Парадигми і методологічні підвалини соціологічного вивчення соціального контролю / О. В. Мазурик // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. “Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи”. — 2011. — № 941. — С. 41–45.
3. Ross E. A. Social Control. A Survey of the Foundations Order / E. A. Ross. — Cleveland — London, 1969. — 416 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://archive.org/details/socsfcontrolas04rossgoog>. — Дата доступу — 8 вересня 2016 р.
4. Хижняк Л. М. Конкурентоспроможність національних систем вищої освіти в контексті збереження їхньої культурної ідентичності / Л. М. Хижняк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. “Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи”. — № 1101. — Х., 2014. — С. 185–189.
5. Горбов В. В. Освітній аудит як дієва складова управління та соціального контролю якості вищої освіти / В. В. Горбов // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: збірник наукових праць. — Вип. 18: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 13–21.